

Inköpt i Bokauktions-
kammaren 1965
[illegible]

Sinnebilds-Låran
för
Studerande Ungdomen
och
Artister,

af

Professor Ramler,
Led. af Konst-Acad. i Berlin.

Öfwersättning.

Stockholm,
Tryckt hos Hinrik A. Nordström,
1801.

Imprimatur.

P. Malmström.

1. **Ewigheten.** Den blifwer föreståld såsom en Gudinna, hwilken förer på hufwudet en krans af stjernor, och i handen en ringad orm, som biter i stjerten, och därmed föreställer en cirkel, utan början eller slut.

Understundom wäljes härtil i stället för en Gudinna, en flygande Genie.

Denna föreställning af Ewigheten skall hafwa sit ursprung från Egyptierne, som under sinnebild af en sådan orm dyrkade den allmänna Werlds-anden, och sade om denna Ormgud, at, då han öpnade ögonen, upfylldes werlden med ljus, och då han tilslöt dem, betäcktes den med mörker.

2. **Tiden.** Afbildas af de nyare såsom en gammal Man med skägg, försedd med wingar och en lia, och jämwäl stundom förande et timmeglas.

Tiden blifwer ock föreståld under bild af Saturnus, afbildad såsom en gammal Man med en skära i handen, utan timmeglas och gemenligen utan wingar. Föreställer man Saturnus med wingar och tillika fängslad, såsom han afbildades hos de gamla, kan sådant betyda, at tiden of-

ta synes oß gå för långsamt, och ofta för fort.

At man gjort Saturnus til Tidens Gud, det kommer däraf, såsom Macrobius menar, at hans Grekiska namn Kronos ljuder lika med ordet Chronos, som betyder tid. Ocksä är han så mycket mera tjenlig at föreställa tiden, hwilken alt förtär, som han, enligt fabel-läran, skall hafwa upätit sina egna barn: i hwilken förrättning dock de bästa konstnärer aldrig pläga föreställa honom, dels emedan sådant wore afskywärdt, dels emedan man icke kan anse det såsom en sinnebild af tiden, utan såsom en historisk målning af Saturni företag.

3. Året. Blifwer föreställdt såsom en Gudinna, hwilken på hufwudet förer en blomsterkrans, i högra handen några ax med en skära, och på wänstra armen et frugthorn, samt har wid sina fötter en panna med brinnande kol.

En annan konstnär har afbildat Året, såsom en flygande Genie, hwilken, krönt med en blomsterkrans, förer en kärfwe på axeln, och en hop frugter i skörtet af sin klädnad, samt är försedd med skridskor på fötterna: Öfwer densamma ses en del af djurkretsen.

An=

Ännu en annan konstnär har afbildat det såsom en moder med fyra barn uti en grouppe. På ena armen håller Gudinnan et barn, som sätter på hennes hufwud en krans af wårens blomster. På den andra armen et, som är krönt med ax, och håller en skära i handen. Det tredje barnet, som har en krans af winrankor på hufwudet, smyger sig wid deß sida och framräcker en bägare. Det fjerde sitter wid hennes fötter och wärmer sig öfwer et fyrfat.

De gamle dyrkade en Janus Portunus, som de föreställde med fyra hufwud, hwaraf det ena war krönt med blomster, det andra med ax, det tredje med drufwor, och det fjerde försedt med en skinnmössa. Om man gifwer en Gudinna eller Genie en spira med fyra sådana hufwuden i handen, så kan Året jämwäl därigenom utmärkas.

4. **De fyra Årstiderne.** Dessa afmålas såsom fyra Jungfrur, eller ock fyra barn, med fyra särskildta kransar. Åt Wåren gifwer man en krans af blommor: åt Sommaren, en af ax, blandade med sommarblomster: åt Hösten, en af windrufwor eller senare trädfrugter, och åt Wintern, en af tallqwistar, som under hela wintern

grönska, eller ock en krans af qwistar utan löf. Jämwäl föreställes Wintern i en pelskappa, Wåren och Hösten i lätta kläder, och Sommaren halft naken. Också kan Wåren holla i handen en korg med blommor: Sommaren en handskära med några ax, eller ock några trägårdsfrugter, som tidigt mogna: Hösten, en trägårdsknif med en afhuggen drufwa: samt Wintern, et fyrfat eller et par skridskor.

Föreställer man Årstiderna medelst fyra Gudinnor, så kunna de, utom sina kransar och några symboler i händerna, hafwa breda gördlar eller skärp omkring lifwet, på hwilka etdera af hwarjes tekn i djurkretsen är utstickadt. Til dessa tekn wäljer man för Wårens Gudinna, Oxen: för Sommarens, Lejonet: för Höstens, Skorpion: och för Winterns, Wattumannen. Sålunda altid det medlersta af de tre, som tilhöra hwarje årstid.

Man finner ocksä ännu en annan föreställning af de fyra Årstiderne. Wåren holler en blomstrande Apricos-qwist, i stället för spira, och utmed den står en plog. Sommaren hwilar på några sädeskärfwar under et lummigt träd, och har sin skära utmed sig. Hösten står utmed en korg af drufwor, och pråssar en sådan uti sin bägare. Wintern sitter i en skinnmössa under

der en snöig tall, utmed en eldbrasa: där- jämte ligger en yxa, och en hög af klufwen wed, eller om figuren är af qwinnokönet, en hop ull och en slända eller handräck.

Flora, Ceres, Bachus och Boreas, stälde utmed hwarandra, tjena jämwäl til beteknande af de fyra Årstiderna. At gö- ra denna föreställning så mycket rikare, kan man, enligt en Tysk konstnärs upfin- ning, utmed Flora sätta den lilla Zephi- rus, åt hwilken Gudinnan efter wårmå- nadernas antal räcker tre blomsterkransar, dem han, hoppande up, wil bemästra sig: utmed Ceres en gosse, nemligen Triptole- mus, som holler en kärfwe och en hand- skära, och på hwars hufwud hon sätter en krans af ax: utmed Bachus den lilla Amor eller kärleken, som trampar en win- präß full med drufwor: och utmed Bo- reas, eldens Gud Vulcan, som wil för- jaga honom och hans bröder (Nordost och Nordwäst), med en eldbrand, den han fattat i sin tång.

Den berömde Franska Målaren Pous- sin har, til at utmärka de fyra Årstider- na, walt fyra bibliska historier. Adam och Eva i paradiset föreställa Wåren: den ax- plåckande Ruth, Sommaren: Josua och Caleb, som hämtat den stora windrufwan från det förlofwade landet, Hösten: och

Noachs ark, som under et stridt regn flyter på det gränslösa watnet, Wintern.

Följande fyra Mythologiska målningar äro ock lämpeliga til Årstidernas beteknande, då de ställas utmed hwarandra.

a) Wårens målning. Proserpina, som pläckat blomster i dalen Enna, i berget Aetnas grannskap, bortröfwas af Pluto och föres i deß armar til hans wagn, hwarwid hon spiller ur sit sköte en del af de samlade blomstren.

Eller: Europa pryder en oxes horn med blomsterkransar: hennes tärnor pläcka blomster, eller sysselsättas med förfärdigande af en blomsterkedja.

b) Sommarens målning. Ceres har stigit af sin wagn, bespänd med fyra wingade drakar, på hwilken hon, för at upsöka sin dotter, farit öfwer hela werlden, och wid Aetna uptändt twänne faklor.

c) Höstens målning. Lycurgus, som med en lia hugger winrankor, sårar sig i foten.

Eller: Den wackra och wäl wäxta Guden Bachus kastar några windrufwor i Erigones sköte, dem hon smakar, och därunder ser på honom med en öm förtjusning. Enligt fabeln har Bachus

sjelf

sjelf förwandlat sig i en windrufwa, den Erigone upätit och därefter befunnit sig hafwande, hwarpå hon födde Staphylus, hwilkens namn betyder Drufwans Son.

Eller följande händelse: Ancaeus, som blifwit spådd at icke få skörda något win af sina planteringar, står utmed en korg full af drufwor, och prässar en i sin bägare, för at dricka deß must. Han får då på afstånd se et wildswin förhärja sina winberg, och är i begrepp at bortsätta bägaren för at tilgripa spjutet.

d) Winterns målning. Hercules, som bakom en hop torra buskar upjagat det Erymanthiska Wildswinet, och i djupa snön uttröttat det, kastar det lefwande på sina axlar.

Målningar af Årstiderna, hämtade af almäna lefnaden, äro ej swåra at upfinna, och förekomma öfwer alt.

5. De tolf Månaderne. Dessa föreställas merendels såsom Genier, hwilka sysselsätta sig med sådana saker, som i hwarje månad tilhöra Landthushollningen, hwartil man fogar det tecken i djurkretsen, hwarigenom Solen, efter utseendet, i hwarje månad framgår, eller rättare fordom framgått. Månaden Marts, såsom den

första Wårmånaden, med hwilken Året egenteligen tager sin början, fick af de första Astronomer, de gamla Chaldeer, Wåduren til tekn, April Oxen, Maj Twillingarne, (hwartil man sedan walde Castor och Pollux), Junius Kräftan, Julius Lejonet, Augustus Jungfrun, September Wågen, October Skorpion, November Skytten (sedermera Centauren Chiron med sin båge), December Stenbocken, Januarius Wattenmannen (en man som utgjuter et wattenämbar), och Februarius de twå Fiskarna.

De tre första teknen, Wåduren, Oxen och Twillingarne (dem man ursprungligen anser för killingstwillingar), skola efter någras mening betekna boskapsskötseln, som egenteligen har at göra med får, fäkreatur och getter. Eller efter en närmare förklaring: Wåduren beteknar Marts, emedan fåren ungefärligen wid denna tid lamma: Oxen April, emedan de flesta kor då kalfwa: och Killingstwillingarne Maj, emedan getterna då båra sina kid. Kräftan skall betekna Solens skenbara återgång i Junius, då nemligen Solen hunnit til norra wändningskretsen och börjar at åter sänka sig emot söder. Lejonet, det hetsigaste bland djuren, är gifwet til sinnebild åt Julius: Jungfrun med sina ax, åt skörd-

må-

månaden Augustus: Wågen skall föreställa dagens och nattens jämlikhet i September, eller, enligt andras utläggning, en god indelning och afwägning af den insamlade frugten, för at räcka til nästa årets skörd. Skorpion har afseende på de sjukdomar, som almänare börja infinna sig i October. Skytten påminner om den bästa jagt-tiden i November, det wil säga, den tid, då man börjar jaga efter wildbråd, som om sommaren och hösten tagit fetma, och hwars skinn nu är tjenligast til pälswerk. Stenbocken utmärker solens skenbara upstigande i December: Wattenmannen den regnagtiga tid, som inträffar i Januarius: och Fiskarne wattenskarans lektid uti Februarius.

Enligt den Romerske Poëten Manilius, hafwa de tolf stora Gudomligheterne, hwaribland sex woro af man- och sex af qwinkönet, på följande sätt delat mellan sig wäldet öfwer de tolf stjernteknen i djurkretsen:

Pallas, säger han, Manufacturernas Gudinna, skyddar Wäduren: Venus, kärlekens, den raska Tjuren: Apollo, sjelf en twilling, älskar Twillingarne: Mercurius, Kräftans röfwande klor: Gudarnes Konung, Jofur, finner sit mästa behag uti djurens Konung, Lejonet: Ceres

herrskar ibland Jungfrurna, som binda skördens kärfwar: Wågen är et mästerstycke af Vulcan: Öfwer Skorpionen med sina wassa wapen befaller Mars: Diana skyddar Centauren: och Vesta den i kölden stolta Stenbäcken: Juno, luftens drottning, har upsigt öfwer Wattenmannens urna: och Fiskarna blifwa förplågade af Neptunus.

Gemenligen plågar man föreställa dessa tolf himmelstecken i smått, och utmärka deras sinnebilder i skyarna. Några konstnärer lägga dem utmed deras sida, eller gifwa en Genie sin månads himmelstecken i handen, eller sätta det på en sköld, som den holler, eller på et altar, hwarutmed den står, eller på en bred gördel, hwarmed den omgifwes.

Utaf andra blifwa dessa tolf himmelstecken gjorda stora, och på wißt sätt til hufwudfigurer. De fyra mänskliga däribland, nemligen Twillingarne, Jungfrun, Skytten och Wattenmannen sysselsätta sig med förrättningar, som tilhöra deras månader: med Wäduren, Oxen och de öfriga himmelsteknen umgås ätta barn eller Genier: hwardera tilläggas de blomster och frugter, som utmärka deß månad, eller något sådant werktyg, tilhörande landtbruket, hwarwid man i Europa gemenligen rättar sig efter landets climat. Och såsom landt-

man-

mannens hushollning innefattar åkerbruket, ångskötseln, trågårds- win- och biskötseln, silkesafweln, lin-beredningen, fårens klippning och ull-förädlingen, boskapsskötseln i almänhet och mjölkens anwändande i synnerhet, widare jagt, fogelfångst, fiske och skogshygge; så är ock en målare i ståud at härmed tydligen skilja den ena månaden ifrån den andra, genom mångfaldiga förändringar. Också är det en kunnig Artist obetaget, at, i stället för blotta Genier, föreställa de Gudomligheter, som herrska öfwer djurkretsen, såsom barn, och tillägga hwardera sit egit känneteckn.

6. **De sju Dagarne i Weckan.** Dessa beteknas genom de sju Gudar, hwilkas namn man först tillagt de sju werldskropparne, solen, månan och de fem planeterna, och efter hwilka Romarne sedermera nämde de sju dagarne i weckan: namn, som i de nyare språken merendels blifwit bibehollna eller efterapade. Genom Apollo, solens Gud, föreställes Söndagen: genom Diana eller Luna, månans Gudinna, Måndagen: genom Mars, Tisdagen: genom Mercurius, Onsdagen: genom Jupiter, Thorsdagen: genom Venus, Fredagen: genom Saturnus, Lördagen.

Des-

Dessa sju Gudar har man funnit på et gammalt monument af metall, föreställande et skepp, där den gamle Saturni bröstbild sågs först i raden, sedan Apollos, Dianas och de öfrige Gudarnes, efter dagarnes ordning. Orsaken, hwarföre här Saturni dag eller Lördagen war satt främst, låter förklara sig af den fest, som kallas Saturnalia, hwilken i sednare tider intog en hel wecka, och hwaraf detta monument förmodligen warit en föreställning.

Aldra bäst utmärkas de sju dagarne i weckan genom sju Genier, som sysselsätta sig med dessa sju Gudars kännemärken. Söndagen holler en bild af Solen: Måndagen en hornig Måne i handen: Tisdagen förer et spjut och en sköld, eller et swärd och en sköld: Onsdagen Mercurii staf: Thorsdagen en åskewigge, omgifwen af ljungelden: Fredagen twänne pilar och en myrtenkrans: och Lördagen en skära. Måndagen och Fredagen kunna ock föreställas under en qwinlig gestalt.

Skola dessa sju personligheter gifwa hwarandra händerna och dansa i ring, så bifogas deras kännetecken på annat sätt: Söndagen har då solstrålar omkring hufwudet, eller bär en uddig krona: Måndagen är krönt med den horniga månan:

Tis-

Tisdagen är försedd med hjelm och panzar: Onsdagen förer Mercurii wingade mössa: Thorsdagen Jupiter Ammons horn wid tinningarne: Fredagen en myrtenkrans på sin hjessa: och Lördagen en lia på ryggen.

7. Dagen. Föreställes under bild af solens Gud, Apollo, med strålar omkring hufwudet och wäpnad med et koger, fullt af pilar, hwilka af ålder beteknat solstrålarne, som skjuta sig fram såsom pilar. Ofta far han på en wagn, som drages af fyra utmed hwarandra spånda hästar af ljus färg.

En Tysk konstnär har, at föreställa dagen, afbildat Apollo, som med solstrålar omkring hufwudet står på et moln, och är i begrepp at afskjuta en pil.

8. Natten. Afmålas i en dunkel klädnad och med en stor slöja, som gemenligen finnes besatt med stjernor. Ofta gifwes henne en fakla, som hon wänder emot jorden, för at utsläcka den. Föreställes hon åkande, så drages hennes wagn af swarta hästar, eller ock af nattuglor. Stundom flyger en Genie framför henne, och gjuter dagg ur en wattenkanna med sprit, eller ock utgjuter den drömmarnes horn, fullt af allehanda saker.

En Tysk konstnär har förestält Natten som en liten flicka, hwilken far i luften, ej långt ifrån Månan, på en wagn, som drages af uglor, och under föreställning at sofwa, stöder kindbenet emot handen, hwari hon holler några walmo-knoppar, och på den andra armen förer et horn, ur hwilket allehanda drömsaker falla.

De gamla lade i armarna af Nattens Gudinna twänne barn, det ena af hwit och det andra af swart färg: hwilket på mer än et sätt kan förklaras, men, som de fleste tro, skulle föreställa sömnen och döden, som blifwa kallade Nattens barn.

Af Mythologerne holles denna Gudinna, Nox, för en dotter och gemål til Chaos, det första wäsendet, eller alla tings grundämne. Också weta de lärde, at några folkslag eller folksläraré antagit en wiß Gudomlighet under namn af Achlys (Caligo, mörkret), som ännu före Chaos och af ewighet skall hafwa warit til. Man wille härmed säga, at före dessa Gudomligheter war Intet til, eller åtminstone alt hölgdt i mörker.

9. De fyra Dagens Stunder.

a) Morgonen. Denna föreställes under Auroras bild, klädd i röd mantel

och

och förande en stjerna på hufwudet, samt en fakla i handen. Ofta far hon på en wagn, som drages af twånne ljusa håstar, hwilka gemenligen afbildas med wingar.

Man föreställer ock Morgonen under bild af en Genie, som förer en fakla i handen och en stjerna på hufwudet. Denna Genie, beteknande morgonstjernan, kallas hos de gamle Lucifer eller Phosphorus, Ljusets anförare. Stundom flyger den utmed Aurora, och då förer hon hwarken stjerna eller fakla, utan strör rosor eller andra blomster omkring sig.

b) Middagen blifwer, åfwensom dagen i almånhet, föreståld under bild af Apollo, Solens Gud. Om Apollo afbildas såsom et barn, som rått ned låter en pil falla, eller rått ned afskjuter den från sin båge, beteknas dårigenom Middagen så mycket tydeligare.

c) Aftonen. Denna föreställer man såsom en wingad Genie, som har en stjerna på hufwudet, och sånker sin fakla emot jorden. Han beteknar Aftonstjernan eller Hesperus, och blifwer af de gamle jåmwål föreståld såsom sittande på en mörk håst, åfwensom man gaf den en hwit, då den skulle utmärka Phosphorus. Man kallar aftonstjernan wanligtwis Venus; hwak-

hwartil den orsak anföres, at Hesperus warit en så skön yngling, at man tillagt honom detta namn.

d) Midnatten blifwer, åfwensom den redan beskrifna nattens Gudinna, förestäld antingen som en stor person, eller som en liten flicka.

Ofta utmärkes natten genom månans Gudinna, Luna eller Diana, som förer en hornig måne på hufwudet och far på en wagn, med twänne hästar förespänd.

Också blifwer hon understundom betecknad genom drömmens Genie, Morpheus, hwilken igenkännes af sit drömhorn och en krans af walmo-knoppar.

De göromål, som i almänna lefnaden förefalla på hwarje af de fyra dagens stunder, gifwa ofta anledning til så wäl alfwarsama som roliga afmålningar, hwilka, satta utmed hwarandra, kunna utan twetydighet utmärka de fyra dagens stunder.

10. Dagens och Nattens tolf timar. De förra afmålas såsom tolf Jungfrur, hwilka dansa i ring omkring Solgudens wagn: de sednare såsom tolf Jungfrur, som i månskenet hölla sin ringdans omkring nattens Gudinnas wagn.

11. Sömnen, kallas af Mythologerne Nattens son. Deß hemwist war en mörk skog, där i en bergshola han föreställdes hwila på walmo och sömngifwande örter.

Enligt Homerus, gaf Juno åt Hypnos, sömnens Gud, för en tjenst han bewiste henne, Pasithea til gemål, den han kallar en dotter af de yngre Behagen.

Sömnen afbildas såsom en sofwande yngling eller gosse, som är krönt med walmo, eller ock håller walmoknoppar i handen, stundom stödjande sig på et sofwande Lejons hufwud, eller ock blott på en Lejonhud hwilande: hwilket skall utmärka, at sömnen underkufwar alt. Några måla en ödla utmed honom, i afseende på den sägen, at ödlan wakar öfwer månniskan, då hon sofwer, och wäcker henne, om en orm nalkas.

12. Drömmen föreställes under bild af Morpheus, drömmens Gud. Denne är en son af sömnen, och afbildas antingen med eller utan wingar, hållande et öfwerflödshorn i handen, hwarur han tömer allehanda saker, såsom kronor eller en konglig diademe, en fascesbunt med sin yxa (Öfwerhetens tecken hos de Romare), en lagerkrans, penningar, tärningar, dryc-

kesskålar, klenodier och andra saker, hwarom månniskorne måst pläga drömma. Jämwäl plägar man med walmo kröna honom, så wäl som hans far, sömnens Gud.

Morpheus, som merendels antager månniskors skepnad, eller däri wisar sig för de sofwande, hade, efter Ovidii berättelse, twå bröder, af hwilka den ene het Icelus (hos månniskorne Probétor), och den andre Phantasus. Den förre skall i synnerhet hafwa förwandlat sig i djur, och den andre i liflösa ting: det wil säga, båda föreställde sådana för månniskorne.

Homerus läter Penelope berätta, at drömmar komma hit up til oß från den underjordiska werlden, utur sömnens slott. Detta palats har, efter Poetens beskrifning, twå portar: den ena är af swart horn, hwarigenom de drömmar, som inträffa, eller sanna drömmar framkomma: Den andra är af elfenben, genom hwilken de falska drömmarne taga sin fart til den öfre werlden. Men hwarföre Homerus eller hans föregångare, tilägnat hornet sanningen, och elfenbenet falskheten, därtil har man upgifwit många spitsfundiga och aflägset sammansökta orsaker, som ännu mer kunna förökas, utan at den rätta träffas: hälst många digter från et så rätt tidhwarf hafwa blott en ordlek til sit ursprung.

13. Döden föreställes aldratydligast såsom et stort människo-benrangel, som swänger en lia. Några sätta en krona på hufwudet af denne förskräckelsens konung, hwars wälde sträcker sig öfwer hela werlden. I stället för et fullkomligen naket benrangel, målas han ock af berömlige konstnärer såsom ganska mager, betäkt til större delen af kroppen med en mörk slöja. Denna målning af döden passar sig i synnerhet, då han skall förestållas såsom fruktanswärd och straffande; men wil man afbilda honom såsom wälgörande, såsom en ledare til et bätre tilstånd, så förestålles han som en Genie med nedsänkt och utslåcknande fakla, förande en människa til grafwen, eller sittande utmed en begrafningsurna, eller wid en grafwård.

Man plågar ock kröna döden med cypresser, eller låta honom stödja sig emot et cypreßträd.

14. Naturen. Den förestålles såsom alla tings amma, under bild af Isis med många bröst. Wil man afbilda den enligt ålderdomens bästa smak, så målas den med et sistrum i handen och med en lotus-blomma på hufwudet. Detta sistrum war en skallra af metall, genom hwars

tunna ring, liknande en gördel, tre eller fyra små metallstänger woro trädda, hwilka under instrumentets swängning gingo fram och tilbaka, och med sina knappars anstötande på bägge sidor gåfwo ljud. Hwad lotus-blomman beträffar, så är det en slags hwit wattenlilja, til knopp och frö-korn liknande walmo, hwaraf man fordomdags skall hafwa bakat bröd.

15. De tre Naturens Riken. Dessa föreställer man gemenligen såsom tre Genier, som sysselsätta sig med djur, plantor och mineralier.

Man kan ock afbilda dem såsom en Isis, hwilken nedantil liknar en Herma, en gränsskilnads-stolpe, hwarpå i uphögdt arbete anbringas djur, plantor och mineralier.

Tydeligast föreställas de såsom en Gudinna, som på ena armen holler et öfwerflödshorn, fullt af mineralier, och på den andra et sådant fullt af frugter, och wid hwars fötter ses et Lejon och en Delphin.

En Medaljör har i sednare tider afbildat de tre Naturens Riken genom tre kronor, sammansatta af mineralier, plantor och delar af djur, och satt dem, i stället för Swериges wapn, på en Minnespenning öfwer den store Linné.

16.

16. Själen utmärkes genom den unga Psyche, med fjärrilswingar på axlarna, eller blott genom en fjäril, som ifrån en dödskalle, eller från en urna, eller från en grafwård, eller från et lik, swingar sig up i högden.

Orsaken, hwarföre man afbildat själen eller Psyche såsom en fjäril, är den, at fjärilen, som på Grekiska heter Psyche, aflägger sin puppa eller sin första kropp, och har sålunda härutinnan en likhet med själen, som lämnat kroppen, och som jämwäl hos Grekerne kallades Psyche.

17. De fem Sinnen. Dessa föreställas såsom personer, hwilka isysselsätta etdera af sina sinnen, gemenligen på et angenämt sätt, och kännas tydeligast, då de ses utmed hwarandra. De blifwadels afbildade såsom barn, dels såsom fullwäxte, och så wäl af mankönet som qwinkönet.

Understundom bifogas jämwäl et djur, som är märkeligt för något wißt skarpt sinne: såsom lodjuret för sin skarpa syn: haren med sina spitsade öron för sin goda hörsel: biet, som utsuger det sötaste af blomstret, för sin fina smak, ofta ocksä til en nöjsam contrast, en sugga, hwilken för smakens skull ingen ting försmår: jagthun-

den för sin starka lukt, och spindeln uti sit nät, i ansende til deß öma känsel.

En Historiemålare har föreställt de fem Sinnena såsom fem Nympher uti en lätt fladdrande klädnad, på följande sätt:

a) Den Nymph, som föreställer Synen, holler, under det hon synes gå hurtigt fram, i ena handen en spegel, hwarutinnan hon beser sig, och sätter med den andra handen sin blomsterkrans til rätta.

b) Den Nymph, som föreställer Hörseln, synes i en dansande ställning slå tilhopa et par cymbaler.

c) Den som föreställer Smaken, holler i ena handen en tallrik, full med wälsmakande frugter, dem hon med mycken appetit betragtar, och i den andra et winglas.

d) Den som föreställer Lukten, har med den ena handen hoptagit skörtet af sin klädnad, hwari hon bär några törnrosor, och har i den andra en qwist af samma slag, luktande med wällust på en af deß blommor.

e) Den Nymph, som föreställer Känseln, bär på ena armen en korg full med kräftor, och känner med smärta knipningen af en kräftas klo, som har fästat sig wid lillfingret af den andra handen.

At

At undwika enformighet, kan man ock gifwa Synens Gudinna eller Genie en tub, eller et förstoringsglas, eller et glasprisma: Hörselns Genie en triangel af metall, hwarpå han slår med en liten jerntenn, eller en kläcka, som han gör ljudande med en hammare: åt Smakens Genie, et fat med smaklig spis, hwaraf han äter: åt Luktens, en hop starkt och skönt luktande blommor och örter: samt åt Känselns, något djur eller wärtslag, på hwars piggar han försöker at taga.

Det är jämwäl konstnärer tillåtet at til et Sinnes föreställande anwända flera personer. Ocksä kunna de göra denna föreställning dels alfwarsam, dels mer eller mindre löjelig. Se här et exempel:

a) Synen. En flicka ser uti en förstoringsspegel, af en skalkagtig gosse hollen framför henne, och förskräckes för sit eget oformliga utseende.

b) Hörseln. Et barn waknar af en skramla, hwarmed en annan wid deß öra gör buller.

c) Smaken. Et barn biter med sur mine i et omoget och bittert äple, medan et annat framräcker et moget och sött ur frugtkorgen.

d) Lukten. Et barn wänder med wämjelse näsan från en illa luktande ros, som et annat med leende gifwer det ur en blomsterkorg.

e) Känseln. Et barn brännes af et annat med näsla. Eller: Et barn, som sofwer, kitlas af et annat med et strå under näsan.

Men dessa och andra föreställningar af de fem Sinnena, äro icke nog tydeliga, förrän de blifwa sedde utmed hwarandra.

Ofwannämde Artist har uti en målning förbundit de bägge ädlaste sinnen, Synen och Hörseln, och i en annan de tre öfriga på följande sätt:

Synen och Hörseln föreställas såsom barn ibland en hop optiska och musicaliska instrumenter. Det ena barnet ser uti en Lanterna magica: det andra blåser på en trompet, och det tredje holler örat därintil.

På den andra taflan, som inneholler Smaken, Lukten och Känseln, föreställas tre barn utmed allehanda matwaror. Det ena barnet slukar med begärlighet en ostra ur sit skal: det andra tiltäpper näsan för en illa luktande ostra, och har stående utmed sig en purpuri-kruka, at utmärka, en behagligare lukt: det tredje har öpnat en korg med kräftor, och känner med smärta

ta en af dessa knipa sig i fingret. Rumet är et kök.

En familjemålning af samma måstare föreställer de fem Sinnena på et annat sätt, likaledes uti twänne målningar. På ena taflan sitter et barn wid et bord, hwarpå ligga en oval spegel och et par glasögon, och ser med förundran uti et perspectiv. Bakom det samma står en gosse, spelande på en flöjt, och tyckes med förnöjelse höra tonerna. Utmed honom sitter en flicka med en korg full af rosor på knäet, af hwilka hon uttagit en, och luktar därpå. Utmed henne står en liten hund med utspärrade näseborrar, och på bordet en purpuri-kruka, samt et rykande fyrfat. Den andra målningen föreställer en mor, som holler sit yngsta barn i skötet, och wisar det med ena handen et wälsmakligt äple, och med den andra et ris: barnet klappar modren på kindbenet och är i begrepp at kyssa henne: en idee, som synes förråda det sjette Sinnet, enligt en Philosophs mening, som wil dela Känseln i twå Sinnen, blotta kännandet och njutningskänslan.

Man har ock på et annat sätt funnit de fem Sinnena föreställda på en enda tafla, genom fem barn och deras mor. Modren beser det stickningsarbete, som dotren

wisar henne: hon hör sin ena son blåsa på en flöjt: hon luktar på en ros, som det tredje barnet framräcker: hon smakar på et äple, som hon ännu holler afbitet i handen, och hwilket hennes fjerde barn gifwit henne ur en korg, hwari flere ligga: hon känner, huru det femte barnet, som ligger wid hennes ena bröst, dir, och klappar henne på det andra.

Man har ock en målning, hwarpå en enda person förnöjer alla sina fem Sinnen, hwilken dock på allehanda sätt kan förändras och göras rikare: Et wackert fruntimer sitter på en gräsbänk och ser sit ansigte i den förbi flytande bäckens spegel, hollande det yttersta af fötterna i watnet: hennes lilla hund upwäcker med sit slickande på deß ena fot et angenämt kitlande: foglarne, som sitta öfwer henne i et träds grenar, tyckas roa henne med sin sång: hon holler i ena handen en saftig frugt, som hon afbitit, och i den andra en nyß afbruten och wälluktande ros.

Wil en målare, i stället för dessa händelser, ur allmänna sammanlefnaden häldre wälja historiska ämnen til de fem Sinnens föreställande, kan man sätta fem tekningar utmed hwarandra i hwilka hwardera et Sinne herrskar. Til exempel kunna följande fem Mythologiska digter tjena:

Nar=

Narcissus ser sig i en källa, och ler med sjelfbehag öfwer sin egen skönhet.

Midas hör med mycken förnöjelse Pan spela på pipa, under det Apollo, som redan låtit höra sig på sin lyra, dåröfwer wisar sit mißnöje.

Proserpina smakar sötman af några granat-åplen i Plutos trågård, och blifwer dårwid i hemlighet betragtad af Ascalaphus.

Psyche luktar en afgrundisk dunst, som utgår från det kårl, hon öpnar, och faller dårigenom i wanmagt.

Kårleken kånner sig stucken af et bi, då han wil stjåla honung ur en bikupa, och blåser med klagande åtbörder på sit såråde finger.

18. **Månniskans fyra Åldrar.** Hårtil wåljer målaren antingen af nyare eller åldre tidhwarfwens seder, och söker at uttrycka dels den elaka, dels den goda sidan af månniskans ålder. Några exempel af detta rikhaltiga åmne kunna anföras:

a) B a r n å l d e r n f ö r b å g g e K ö n e n. Barn gifwas di, lindas, låras åta och gå, leka med dockor, rida på kåpp, slå trissa, såttas til boken, och begifwa sig med sina portfeuiller eller råkningstaflor til scholan. b)

b) Ungdomsåldern för Gossar och Flickor. Ynglingar lära fägta och rida, slå båll och trissa, sitta flitiga at låsa eller skrifwa, hafwande framför sig på bordet bröstbilden af någon lärd Grek eller Romare: Eller läras de något handtwerk. Unga flickor sy, sticka, wäfwa: andra smycka sig, sjunga wid sin luta, eller dansa med andra jungfrur och ynglingar. Eller ock båra de, med sina leksystrar, Hymen et offer.

c) Mogna måns och fruntimers ålder. Karlarne underwisa ynglingarne i åtskilliga wetenskaper och konster. En domare sitter på sin domstol: en advocat står framför honom och förswarar et fruntimer, som han har wid sin sida. En Fältherre uptager sin commando-staf. En man i Romersk Toga har sit åmbetes fasces liggande utmed sig. Mödrar äro sysselsatta med sina barns upfostran och med åtskilliga husholls-saker. En Romersk fru prålar med mycken grannlåt: en annan pekar med förnöjelse på sina bägge söner.

d) Ålderdomen för bägge Könen. Gamla gubbar räkna och gömma sina penningar, träta på ungt folk, holla sig gerna wid flaskan, hafwa tjocka ombindningar på fötterna, och göra sig löjeliga

liga med artigheter för unga flickor. Gamla matronor läsa med glasögon i andeliga böcker: gråhåriga stridsmän sitta utmed sina nedlagda wapn och århollna segerkronor, wisande sina berömliga ärr.

Allegoriska föreställningar af människans fyra åldrar äro följande:

En Genie betragtar med leende et barn i waggan, eller kysser det på pannan.

En yngling föraktar de retelser, med hwilka Venus wil förekomma honom, och räcker handen åt Minerva.

En man frambär et offer inför Hercules eller styrkans stod, eller inför lyckans, eller inför ärans, som i ena handen holler et med lagrar omgifwet swärd och i den andra en med lagrar omgifwen bok.

En gråhårig gubbe räcker med leende sin hand åt en yngling (Dödens Genie), som står wid en grafwård och holler en nedwänd fakla.

Också kan man, efter en sinrik konstnärs förslag, med dessa människans åldrar förbinda de fyra årstiderna, nemligen Wåren med barndomen, Sommaren med ungdomen, Hösten med manliga och Wintern med den utlefwade åldern, och wid hwarje årstid utmärka de tre därtil hörande djurkretsens tekn, eller ock blott etdera, hwilket så wäl passar sig för åldern, som års-

tiden.

tiden. Såsom för Wåren Twillingarna, för Sommaren den axplåckande Jungfrun, för Hösten Skytten, och för Wintern den gamla wattenmannen. Också kan man med samma konstnår, så wål til prydnad som tydlighet, anbringa fyra Gudomligheter, nemligen Flora, Ceres, Bachus och Janus, hwilken sistnåmde med twånne ansigten, et ungt och et gammalt, beteknar så wål det gamla som nya året.

På samma sått förlikna Poëterna hela lifwet wid en dag, ungdomen wid morgonen, manliga åldern wid middagen, ålderdomen wid afton, och döden wid natten.

Min morgon år förbi, min middag framrykt har,
Och förrån lifwet sig mot aftontiman drar,
Kanske en tidig natt, ej följd af morgondagen,
Skall i sin kalla famn mig holla fångslig tagen.

Haller.

19. De fyra Temperamenterne. Dessa åro lyckeligt wis icke at tråffa hos månniskorna sårskildt, utan altid i förening med hwarandra. Wil konsten personifiera dem, så måste den nödwåndigt förestålla dem oförblandade, och följagteligen på et felagtigt och onaturligt sått.

a) Det Choleriska Lynnet afbildas såsom en wred man, som lägger handen på sin wärja, eller hotar med draget swärd. Utmed honom ses en arg och upretad kalkon.

b) Det Sangviniska Lynnet föreställes såsom en slurfwigt klädd utswäfwande yngling, som är krönt med blomster och holler en pocal i handen. Föremålen af hans tidsfördrif, en viol för dans, masker och tärningar, ligga utmed honom: och därjämte sitter en fjäril på en ros.

c) Det Phlegmatiska Lynnet afmålas såsom en människa med upblåst ansigte, tjock buk och sömniga åtbörder, hafwande på hufwudet en nattmössa och på kroppen sönöriga kläder, samt lutande sig emot en kudde. Bredwid honom ser man en skildpadda.

d) Det Melancholiska Lynnet föreställes såsom en åldrig man med swårmodiga åtbörder, stödjande hufwudet på armen, under hwilken ligger en dolk och et rep. Utmed honom står et penningeskrin, förwaradt med många lås, och omkring honom flyga flädermöß.

Uti människans olika åldrar ytra sig dessa lynnen på et ganska märkeligt sätt: Det Phlegmatiska nemligen hos et barn,

som

som ej gör annat, än dir och sofwer: Det Sangviniska hos den lättsinnige ynglingen: Det Choleriska hos den äregiriga mannen: och det Melancholiska hos den förtretade och karga gubben.

20. De fyra Elementerne.

a) Jorden, som öfweralt är betäkt med frugter, djur och städer, har en af wåra Historiemålare på et ädelt sätt och efter de gamlas bruk föreställt såsom Rhea eller Cybele, som holler et öfwerflödshorn fullt af blommor, ax och frugter på armen, och har en murkrona på hufwudet. Utmed henne står et Lejon.

b) Watnet har han afskildrat genom en Najade, som bär en krans af säf, räcker det yttersta af sin fot i watnet, och bär på axeln en urna, ur hwilken en källa frambryter. Uti andra handen holler hon et roder, samt et nät, fullt af fiskar.

c) Luften har han föreställt genom Juno, deß Gudinna, hwilken igenkännes af sin påfogel. Hennes kläder och hår ses fladdra i luften.

d) Elden har han afbildat genom Vesta, som bär et stort eldfat: utmed henne ligger mycken wed.

Des=

Dessa fyra Gudinnors klädnad har ocksa afseende på hwarjes element. Jorden bär en gul klädning, som räcker ned öfwer deß fötter: Watnet en sjögrön: Luften en blå slöja, som fladrar omkring deß axlar: och Elden en röd kappa.

På en och samma målning har han jämwäl förestält Jorden eller Rhea, omgifwen af de andra tre Elementerna, såsom barn eller små Genier. Gudinnan, med murkronan på hufwudet och Lejonet wid sidan, uttömmer sit öfwerflödshorn, fullt af frugter, på Jorden: det ena barnet begjuter dessa frugter med watn: det andra håller under hennes hand et lågande eldfat, hwarwid hon wärmer sig, och det tredje framskyndar, blåsande luft på elden.

Denne konstnär har ock förestält Elementerna uti twänne målningar på följande wis:

Jorden och Watnet. Rhea, som et barn, med en murkrona på hufwudet, bär et öfwerflödshorn med allehanda jordfrugter. Utmed henne står en liten Hafsgud, som framdrager en fisk ur watnet af sin urna.

Luften och Elden. En liten Zephir med fjärilswingar flyger efter en fogel. Under den samma står Vulcan, som et

barn, med hammare och städ, och tager et glödande jern med sin tång ur elden.

Denne konstnär har jämwäl ännu på et sätt förändrat sin upfinning, och förenat Jorden och Elden på en målning, samt Luften och Watnet på en annan. På den förra ser man et barn, som gräfwer malm ur jorden, och et annat, som lägger den i elden. På den sednare updrager et barn en fisk ur watnet, och et annat låter en fogel wid et snöre flyga i luften.

I en enda person kunna de på följande sätt förbindas: En Gudinna stödjer sig på et öfwerflödshorn, hwarutur allehanda Jord-frugter med en murkrona falla, häller under ena armen en urna, hwarur Watn strömmar, och i den andra handen et Eld-fat, på hwilket hon blåser Luft.

Understundom utmärkas de fyra Elementerna endast genom djur, hwartil man plägar wälja et Lejon, en Örn, en Delphin, och den i fablerna omtalta Phenix, som lägger sig på et brinnande bål, eller i deß ställe en Salamandre, som kryper på glödande kol.

Det förstås af sig sjelf, at man med de fyra Elementerna kan upfylla fyra widlyftiga taflor, om man föreställer barn och wäxta personer af bägge könen, hwilka

sys-

sysselsätta sig med åtskilliga slags jordarter, företaga hwarjehanda förrättningar i watnet och med watn-maschiner, betjena sig af luften i flera afseenden, och frambringa eller använda elden på mångfaldigt sätt.

21. **De fyra Werldsdelarne.** Dessa afbildas såsom fruntimer. Europa har Minervas bröstbild utmed sig: omkring henne ser man åtskilliga konst-stycken, hwilka blifwit upfundna eller til fullkomlighet bragta i denna lärdaste Werldsdelen, t. ex. canoner och andra skjutgewär, samt optiska eller mathematiska instrumenter och maschiner. Man förenar härtil jämwäl en häst, som i Europa wanligen brukas til resor, likasom camelen i Asien, och är deßutom en sinnebild af tapperheten samt ägnad åt Mars, Roms Skyddsgud. Gudinnan göres ännu mera kännbar af en sköld med Princessan Europas bild, hwilken Princessa skall hafwa blifwit förd på en tjur öfwer hafwet och gifwit denna Werldsdel sit namn. Asien igenkännes af en österländsk turban och en hornig måne, Ottomanniska Rikets wapn, samt en camel: hon förer jämwäl en båge i handen och et rilkoger på ryggen. Någre lägga ock härtil et rökelsekar, emedan det bästa rökwerk wäxer i et deß land, nemligen

 i Ara-

i Arabien. Africa är swart och naken, och har utmed sig antingen en Elephant, eller en Krocodil, eller et Lejon, eller Flodguden Nilus, hwilken tydligast kännes af sit hölgda hufwud. America bär en hufwudprydnad och et skörte af fjädrar, och har wid sin sida liggande några af landets wärter, hwaribland Ananas är märkligast: också följes hon af några inhemska djur, såsom Kolibri eller Ananas-fogeln, hwilken utmärker sig genom sin litenhet och skönhet, eller ock Kondor, Grip-falken, ryktbar för sin storhet och rofgirighet. Några wälja ock därtil Kayman, som uppehåller sig i floderna eller wid flodernas stränder, och är et slags Krocodil eller stor ödla. Om Gudinnan håller et roder i handen och sitter på bakstammen af et skepp, betyder sådant, at denna Werldsdel på alla sidor är omgifwen med watn. Kedjor om deß fötter betekna det slafweri, hwaruti Americas första inwånare hafwa råkat.

22. De fyra Werldens Åldrar.

a) Den gyllene åldern. Saturnus, under hwilken den gyllene åldern skall hafwa warit, wisar sig i skyarna, och ser med wälbehag ned på de oskyldiga människorna, som okläddde wandra i en skön trakt,

krakt, några under träd, af hwilka de pläcka frugter, andre ibland blomster, af hwilka de binda sig kransar, och somlige ibland hjordar, hwilkas mjölk de njuta. Träden bära blommor och tillika halft och helt mogna frugter. Winrankor slingra sig omkring närmaste träd och utsträcka sig öfwer marken. Några smaka deras drufwor: andre utprässa deras saft i muslors och snäckors skal: och somlige taga honung ur iholiga trädstammar. Af alla dessa Gudarnes gåfwor frambära de åt sina osynliga wälgörare offer, antingen på et altare af gråstorf, eller på en stor helig sten. Man sjunger och dansar, och blåser på pipor af rör. Barn och fullwäxta personer leka med wilda djur, och wilda djur med tama. En mer än hundra-årig gubbe afsomnar leende ibland sina barn, barnabarn och barnabarns barn.

b) Silfwerålдern. Jupiter synes i skyarna. Et träd är träffadt af åskan: människorna lära känna elden, och underholla den med wed. Man upgräfwer och smälter malm, smider jern och plöjer jorden. Man slagtar åt Gudarna offerdjur, äter deras stekta kött, och kläder sig med deras hudar. Djuren sjelfwa förfölja och upäta hwarandra. Man afdelar åkrar til särskildt ägendom, och anlägger byar.

 c)

c) Kopparåldern. Mars nedfar från himmelen på en wagn. Man anlägger befästade städer och bygger skepp: Man klipper får, spinner deras ull, och bär kläder däraf: man wäger guld emot waror: man ser sjukligt folk, och allehanda uslingar på sin sotsäng. Herrar slå sina slafwar, och pålägga dem tunga bördor. Människor draga i fält med kulor, slungor, stridsyxor och bogar emot hwarandra.

d) Jernåldern. En Furie med ormar i sina hår flyger öfwer jorden och skakar sin fakla. Wäpnade krigsmän bortsläpa qwinnor och mörda wärnlösa personer. Fångne fiender och barn slagtas til offer åt Gudarne. En qwinna holler en giftskål, under det et barn (som är deß stiufson), dör med häftiga ryckningar. Tjufwar upbryta dörrar, stiga in i hus, stall och bodar. En Domare, sittande på domstolen, tager med ena handen emot en penningepung, som i hemlighet stickes fram til honom, och winkar med den andra åt en profoß, som måste bortstöta en gråtande Enka med twänne barn. Astrea har sammanlagt sin wåg, och far med sorg tilbaka til himmelen.

Af dessa Poëternas berättelser wäljer konstnären, hwad som hälst rumet tillåter,

och

och båst låter sammanfoga sig til et helt; hwarjämte han äfwen kan rikta sit ämne med nya upfinningar.

23. De Tre Religionerna.

Den Christna Religionen igenkännes af et kors, en kalk, och en bok. På bokpermen står understundom teknet X, som skall betyda et Grekiskt Ch, och som utgör de första bokstäfwerne af namnet Christus.

Judiska Religionen igenkänner man af Mosis taflor och staf, samt täckelse för ansigtet.

Mahomedanska Religionen lägger et swärd på en bok, nemligen på Alcoran, som genom swärdsägg blifwit införd, och bär en turban med en hornig måne, såsom Ottomaniska Rikets wapen.

24. Tolerancen betäcker några barn, som hafwa den Christna, Judiska och Mahomedanska Religionens tecken i händerna, med en sköld, på hwilken står en bild af Solen, som upgår för alla Religions-partier. Om en Regent föreställes, som tager människor af olika trosbekännelser i beskydd, så utsättes på hans sköld deß Rikes wapen.

25. Försynen förer en spira, på hwars yttersta ända föreställes et öga. Härmed beteknas egenteligen den Gudomliga Försynen. Människors wishet i sådant afseende kallar man Förutseende eller Försigtighet.

26. Tilfället är merendels föreståldt i fullt språng, hwarunder wädret blåser deß hår fram öfwer pannan så at nacken är blottad: dock är deß ansigte icke däraf betäckt. Hon plägar ock hafwa wingar på fötterna. Understundom holler hon handen på et hjul, hwilket är en sinnebild af skyndsamheten.

27. Lyckan, Fortuna, på Grekiska Tyche, är försedd med wingar, trampar med foten på et klot och bär et öfwerflödshorn på armen. Klotet betyder efter några utläggares mening, werlden, öfwer hwilken lyckan herrskar; men efter andras, lyckans obeständighet.

De gamle höllo Fortuna eller Tyche för en dotter af Oceanus, eller det obeständiga hafwet, hwilket bringar många så wäl lycka som olycka. Hon ägde under åtskilliga namn och föreställningar ganska många Tempel sig helgade, så wäl i Grekeland som uti Italien. Också hade O-

lyc-

lyckan i Rom sit eget altare: och i Antium dyrkades båda Lyckans Gudinnor tilsamman. Romarne, lika som före dem Athenienserne, afbildade den goda Lyckan utan wingar, såsom en skyddsmagt, hwilken altid wille uppehålla sig hos dem.

28. Öfwerflödet eller Frugtbarheten, Abundantia, Copia, föreställes såsom en Gudinna, hwilken bär et öfwerflödshorn, fullt med trägårds- och jord-frugter, dem hon uttömer. Detta horn har af henne fått namn af öfwerflödshorn eller Cornu copiae.

29. **Rikdomen**, eller **Plutus**, Rikdomens Gud, föreställes understundom af Poëterna såsom blind och haltande, då han kommer, men med wingar på fötterna, då han borttgår. Ofta bär honom lyckans Gudinna, och ofta segerns, såsom et barn på armarna. Ceres skall hafwa födt honom med den flitiga Landthushollaren Jasion: alt idel allegoriska föreställningar af rikdom. Målare gifwa honom et öfwerflödshorn, fullt af penningar, eller ock en stinn penningepung i handen.

30. **Fattigdomen**, eller **Penia**, Armodets Gudinna, afbildas såsom mager,

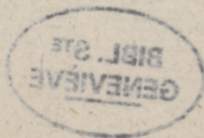
 med

med utslitna och söndriga kläder, hollande i ena handen en wandringsstaf och utsträckande den andra, såsom hon wille tigga. Man anser henne för en dotter af Luxuria, eller frosseriet, det wil säga: frosseri föder armod.

Plato berättar om henne följande allegoriska historia: Penia gick en gång uti Jupiters trägårdar, där Gudarne hade firat Venus's födelsedag, för at se til om hon icke kunde få något af den öfwerblifna maten. Hon fann där öfwerflödets Gud, Porus, som med nectar hade litet berusat sig. Hon wille nytja detta tilfälle at förena sig med honom för altid: hon lade sig ned utmed honom och han omfamnade henne: därefter blef hon hafwande, och födde Cupido, Begärens Gud.

31. Friheten holler en käpp, på hwilken hänger en slags hatt, som är lik en mössa. En sådan hatt gaf man hos Romarne åt de slafwar, som gjordes fria, hwarwid de därjämte fingo et slag af en käpp. Man kan ock lägga en afbruten kedja wid Frihets-gudinnans fötter.

32. Träldomen eller Slafweriet föreställes såsom et fruntimer, hwars hår är afskuret och hwars kläder äro upskörtade: Ut-

Utmed henne ligger et ok, eller holler hon det i handen, eller bär hon det på axlarna. I stället för oket kan hon ock hafwa en kedja antingen i sin hand eller liggande utmed sig.

33. Ryktet, Fama, är försedt med wingar, och bär en trumpet, eller sätter den för munnen.

34. Segern, Victoria, har också wingar, samt holler en palmqwist och en lagerkrans i sina händer: utmed henne står en trophée, af en fullständig wapenrustning. Ofta gifwes henne en staf i handen, på hwilken en liten trophée är upsatt. Understundom far hon på en wagn, som drages af wingade hästar: då nemligen Segerns hastighet skall utmärkas. När flera Segrar skola beteknas, så läggas wid hennes fötter åtskilliga sköldar, på hwilka de öfwerwunna folkslagens namn äro utsatta, såsom: de Germanis, de Gallis, de Italis, de Hispanis.

Skall en Seger til sjös utmärkas, så holler Gudinnan en palmqwist och en krona, som är besatt med framstammar af skepp.

Skall intagandet af en stad beteknas, så holler hon utmed palmqwisten en mur-

kro-

krona. Flera städers äröfring utmärkes genom flera murkronor, som antingen äro uphängda på qwistarna af et lagerträd, eller genom hwilka lagerqwistar äro trädda och nedanföre sammanflätade.

Wil man uttrycka en stads förswarande eller undsättning, så holler Gudinnan en gräskrona, som kan wara förfärdigad af hwad gräs som hälst, dock gemenligen af det så kallade qwickhwetet. En sådan blef af Romarne til belöning gifwen åt den, som förswarade eller undsatte en belägrad stad, och ansågs för et af de berömligaste äretecken.

35. Äran holler lagerkransar, segerns tecken, i händerna: eller holler hon i ena handen et med lagrar omgifwet swärd, och i den andra en med lagrar omlindad bok. Understundom bär hon sjelf en krans af stjernor på hufwudet.

36. Skämtet, Jocus, är en leende Genie, med eller utan wingar, hollande i handen en spira, hwarpå man ser et hufwud, som är betäkt med en capuchon, wid hwilken långa öron och bjelror äro fästade. Man kallar en sådan spira sjelf för Jocus eller Marotte.

37. Glädjen, Lätitia, på Grekiska Euphrosyne, afbildas med eller utan wingar, med et leende ansigte och en jocus-spira. Hon krönes ock stundom med rosor.

38. **Ungdomen** föreställes under bild af den unga Hebe, som ur en kanna inskänker i bågaren den röda nectarn, hwilken bibehåller Gudarna wid en ewig ungdom. Man kröner henne med rosor eller ock med wårblomster.

39. **Skönheten.** Denna är hos Poëterna Venus, som håller i handen det skönhetspris, eller det gyllene äplet, hon wunnit. Romerske Poëterne kalla alt, som är wackert, Venus.

40. **Behaget** föreställes under Gracernas bild. Gracerna, säga Poëterne, åtfölja Venus; det wil säga: skönheten måste wara förenad med behag. Också betyder ordet Gracer, det samma som behagligheter. Målare pläga gifwa dem til sällskap åt sådana personer, hwilka de wilja föreställa såsom fullkomliga i skönhet och tycke.

41. **Snillet**, en yngling med skarpsinniga ögon och leende åtbörder, förer i

ena

ena handen en Jocusstaf, emedan Snillet merendels är skämtsamt, och i den andra en kast-pil, som han är färdig at utskjuta, hälst Snillet som oftast är satiriskt, och sårar likt en pil. Utmed honom ligger en Sphinx, emedan forntidens Snille i synnerhet bestod i gåtors framställande och uplösning.

42. **Klokheten** holler en aflång metallspegel, hwars handtag är omgifwet med en orm, slughetens sinnebild. Uti spegeln ser Gudinnan hwad som är bakom henne; emedan en klok man slutar af det förflutna til det tilkommande.

43. **Statsklokheten** holler jämte spegeln med ormen, et roder, sinnebilden af en stats regering.

44. **Wisheten** föreställes genom den mer eller mindre bewäpnade Minerva, som förer den ormhåriga Medusas hufwud antingen på sit bröstharnesk eller på sin sköld. Utmed henne står gemenligen en ugla, nattwakandets sinnebild, äfwensom ock skarpsinnighetens, emedan denna fogel ser i mörkret. Ofta förer hon ock bilden af Sphinx på sin hjelm, eller har hon en Sphinx wid sidan. Den gamle Poëten

Afra-

Afranius säger om Wisheten på et allegoriskt sätt:

"Årfarenheten aflade, Minnet födde mig: Grekerne kalla mig Sophia, Wisheten är mit namn."

45. **Rättwisan** föreställes under bild af Themis eller Astrea med en wågskål och et bart swärd. De gamle målade henne med skarpt seende ögon: de nyare ofta med en bindel för ögonen, emedan hos henne intet anseende til personen får gälla. För at ännu bättre uttrycka dessa tankar, har en sednare konstnär i ena wågskålen lagt en krona och en spira, och i den andra en herdestaf, en handskära och et plogjern, låtande skålarna stå i jämnwigt; men henne sjelf har han, efter de gamlas sätt, gifwit skarpt seende ögon.

46. **Hämden** är den samma som Nemesis. På hufwudet bär hon en krona eller en diadem, och i handen en yxa med en gissel, och lägger andra handen på et stort hjul, hastighetens kännetecken, eller ock sätter hon foten på et litet hjul. Några gifwa henne jämwäl wingar.

47. **Kriget** afbildas såsom Bellona, bewäpnad med hjelm, pantsar och swärd,

och

och hollande i handen en brinnande fakla. Ofta blifwer ock Kriget beteknadt genom Guden Mars, hwilken igenkännes af sin wapenrustning och en warg: eller åker han på en wagn, körd utaf Bellona.

48. **Friden**, Irene, föreställes såsom en Gudinna, hwilken förer en oliveqwist i handen. Ofta sätter hon foten på en wapenrustning, eller holler hon en fakla, hwarmed hon tänder eld på en hop sammankastade wapen. Stundom föreställes hon såsom tilslutande Jani tempel. Ocksä är en hjelm, hwaröfwer en spindel wäft sit nät, et tecken til en långwarig frid.

49. **Enigheten**, Concordia, holler et knippe af pilar i handen. Detta har afseende på den berättelse, at en fader på sin dödssäng, förmanande sina söner til enighet, räckte dem et knippe af pilar för at sönderbryta; men då detta icke war dem möjeligt, gaf han dem en pil i sender, hwilken ganska lätt blef afbruten.

Enigheten emellan Stater och Regenter holler twå eller flera med oliveqwistar omlindade Hårolds-stafwar, eller ock lika många sammanbundna Romerska fasces, ur hwilka hwardera en yxa framsticker. Gemenligen holler hon twå sammanflätade

de öfwerflödshorn. Genom twänne sammanknäpta händer plägar hon ock föreställas, särdeles på mynt, öfwer et åt denna Gudinnan helgadt altare.

50. **Återhollsamheten** holler en töm, som betecknar alla passioners underkufwande, hwarföre ock **Dygden** i almänhet plägar afskildras under denna bild.

51. **Sagtmodigheten.** Wil man betekna sagtmodigheten i wrede, så holler Gudinnan med wänligt ansigte et lejon i sin tygel.

52. **Kyskheten.** Skall kufwandet af wällustiga begär, eller Kyskheten utmärkas, så bär den unga och blygsamma Gudinnan en hwit klädnad och en slöja, samt en gördel, förande i sin töm en liten Kärleksgud. I deß ställe gifwes dock henne af de flesta en hwit lilja i handen, såsom renhetens sinnebild.

Också blifwer Kyskheten afbildad genom Vesta, som igenkännes af sin slöja och et brinnande altare. Altare och Vesta hafwa i Grekiska språket samma namn, nemligen Hestia: hwarföre ock denna Gudinna i äldsta tider förestäldes blott under bild af et brinnande altare.

53. Måttligheten. Då måttlighet i mat och dryck skall beteknas, har Gudinnan en tygel hångande på wånstra armen, hollande i ena handen et stycke bröd, och i den andra en liten dryckesskål.

54. Arbetsamheten, Fliten, har en handråck i hånderna, och utmed sig en bikupa, eller en myrestack. Afbildas Fliten som en man, så igenkånnes den af en lampa, en bok, och en sporre.

Wil en Historie-målare, i stållet för personifierade dygder, utur historien låna efterdömen dåraf, och upstålla dem efter sin ordning; så kan han til Flitens beteknande betjena sig af den Grekiska qwinnans exempel, hwilken Xerxes wid sit infall i Grekland så mycket beundrade. Denna, såsom Herodotus beråttar, bar en kruka med watten på hufwudet, spann på sin handråck, och watnade sin håst.

55. Förtigenheten afbildas med pekfingret på munnen, såsom den Egyptiska Guden Harpocrates, eller såsom den Romerska Gudinnan Angeronia, hwilken Numa kallade Tacita. Några gifwa denna Gudinna i andra handen et hång-lås. Också afmålas hon med en sigill-ring, den hon trycker på sina låppar.

56. Beståndigheten stöder sig mot en pelare, eller bär en liten pelare på armen. Också plägar en cub, eller en tårning antagas för tecken til Beståndigheten, likasom en rullande kula anses för en sinnebild af Obeståndigheten.

57. Troheten bär en hwit klädnad, har en hund utmed sig, och håller en nyckel i handen.

58. Wänskapen igenkännes af sit ohölgda bröst; eller ock på en Alm, omkring hwilken en murgröna slingrat sig. Tillägges en sköld eller et altare, hwarwid de tre Gracerna förena sig, så beteknas Wänskapen härmed så mycket tydligare.

59. Sanningen är oklädd och bär solens bild på bröstet.

På Grekiska heter hon Alethia, den Oförborgade: et namn, som af Poëterna understundom brukas i den högre Poësien.

Enligt en gammal Poëts yttrande är hon en dotter af tiden; emedan tiden bringar sanningen i ljuset.

60. Ädelmodet föreställes under bild af et Lejon, som har indragit sina klor.

Fabeln om Lejonets ädelmod emot Råttan, som sprungit öfwer deß ansigte, är nogsamt bekant. Samma berättelser om Lejonets ädelmod emot mindre djur anföras så wäl af äldre som nyare Skribenter. Martialis berättar på flera ställen i sina sånger om ädelmodiga lejon, hwilka uti djurfäktningar lätit harar leka med sig, utan at sönderslita dem.

61. **Tapperheten** eller **Manliga Dygden** igenkännes af et swärd, en klubba och et Lejon, som är färdigt at angripa. Den förer ofta swärdet i handen, och har klubban med lejonhuden wid sina fötter.

62. **Waksamheten** har en trana stående utmed sig, hwilken holler en sten i klon.

Emedan tranan i almännhet är en waksam fogel, har man föregifwit, at hon, då hon hwilar, endast står på et ben, och at hon af försigtighet holler i andra klon en sten, hwilken i sit fall åter må upwäcka henne, om hon skulle inslumra.

63. **Tålamodet**, en qwinna, som man känner af et får, Tålamodets sinnebild, och et kors. Några hafwa i stället för korset lagt utmed henne et ok, hwilket

ket dock lämpeligare brukas såsom et tecken til träldom.

64. Hoppet stödjer sig wid et ankare och lyfter ögonen emot himmelen. Några föreställa det i en så uplyft ställning, som det wille höja sig til himmelen. Man gifwer det också en blomstrande gren af et frugtråd omkring hufwudet eller i handen; emedan blomman betyder årets hopp, eller hoppet om den tilkommande skörden. Målare skildra det i en grön klädnad.

65. Oskulden är helt ung och enkelt klädd, holler en lilja i handen, och leker med et litet lamm.

66. Ödmjukheten eller Beskedligheten nedslår ansigtet emot jorden och trampar på stolthetens påfogels-smycken, eller ock på et öfwerflödshorn, fullt af åretecken och klenodier. Stundom holler den en sköld, hwarpå en krönt person är afbildad, som twättar en tiggares fötter.

Genom twänne figurer kan denna dygd sålunda uttryckas: Beskedlighetens Gudinna holler handen för den trompet, som Fama eller Ryktet har satt för munnen.

67. Tacksamheten har en Stork stående utmed sig: ofta holler den jämwäl en of-

offerskål eller utgjuter den; i sådant fall kan offerbordet, såsom en Tysk konstnär föreslagit, understödjas af en stork.

Redan i äldsta tider war storken bekant för sin ärkänsla, hälst de unga storkarna, hwilka af de gamla sorgfälligt blifwit uppfödda och med et godt uppehälle försedda, åter föda dem, då de för ålderdom eller sjuklighet icke äro i stånd at försörja sig sjelfwa.

68. **Barmhertigheten** utdelar bröd eller penningar åt et fattigt barn, och hänger på det en klädning. Ofta ställas twå eller tre tiggarebarn utmed henne.

69. **Kärleken för Barn** föreställes med blottadt bröst, hollande et barn på armen, och tryckande et annat, som står utmed henne, hjerteligen til sit sköte.

Emedan Kärleken til barn ostridigt är den högsta grad af kärlek, så blifwer Kärlekens dygd i almänhet, eller en almänn människokärlek härigenom beteknad. För at afbilda denna så mycket tydeligare, ställer man omkring henne barn af märkeligt åtskilda folkslag, hwilka af henne smekas. Ofta sätter man utmed henne en Pelikan, som med näbben uprifwer sit bröst, och föder ungarna med sit blod.

Den=

Denna Pelikan är en aldeles digtad fogel, som har mycken likhet med örnen, och är blott gjord för konstnären. I den sanna Natural-historien känner man en annan Pelikan, hwilken man för deß stämmas skull, som helt och hollet liknar en åsnas, med de gamla Grekerna kallar Onokrotalos, och för skapnaden af deß hals eller nåbb, i almännhet höns- eller löffel-gåsen. Dessa foglar hafwa en stor påse hängande wid undra käken, i hwilken de åt sina ungar förwara den fisk, de fånga. Då de wilja gifwa dem den samma, så nedtrycka de hufwudet emot bröstet, och låta ungarna framdraga de blodiga fiskarna ur deras öpnade gap: en omständighet, som förmodeligen gifwit anledning til fabeln om den Pelikan, Poëter och Målare föreställa sig.

70. **Kärleken til Föräldrarna eller Barnsliga Kärleken.** Denna dygd öfwerensstämmer med tacksamheten. Wil man åtskilja dem, så utmärkes denna med en sköld, som hon holler, eller et utmed henne stående altare, hwarpå Aeneas afbildas, hwilken bär sin fader Anchises på ryggen, eller den dotter, som med sin mjölk födde sin fångslade fader. Denna dotter het Pero och hennes fader Simon

eller Cimon, eller ock efter en annan låsart Conon, hwilken åndteligen skall hafwa omkommit i fångelset genom hunger. Valerius Maximus, som berättar denna håndelse, anförer jämwål et exempel af en annan Romersk qwinna, som likaledes underhöll sin moders lif med sin mjölk, och Plinius tillägger, at man på samma ställe har uppbygt et tempel åt den Barnsliga Kärlekens Gudinna, Pietas.

71. **Syskon-kärleken.** Denna instämmer aldeles med wänskapen. En sköld eller et altare, hwarpå de tre Gracerna föreställas med sammanfogade armar, betecknar i synnerhet kärleken emellan systrar. Äro det twå hwarandra omfamnande gossar, med stjernor på sina hjelmar, nemligen Castor och Pollux, så utmärkes härmed kärleken emellan bröder.

72. **Ägta Kärleken eller Kärleken emellan Könen.** Den Ägta Kärlekens kännemärken äro en slöja, twå förenade hjertan och twå dufwor: utmed dem ligger en brinnande bröllops-fakla. Denna fakla är utsläckt, om Ägta Kärleken gråtande sitter wid en urna, eller utmed en grafwård.

Man kan ock gifwa den Ägta Kärleken, utom deß slöja och fakla, en sköld, hwarpå den krönta Artemisia ses taga sin gemåls Mausolus's aska ur sin urna, och blanda den med win uti en dryckesskål.

Ofta föreställes Ägta Kärleken genom Guden Hymen, som holler en fakla och en slöja i händerna: understundom ocksä blott genom twänne korswis lagda och mot en Kubikformig sten lutande tända faklor.

Könens kärlek i almännhet föreställes under bild af Amor eller Kärleksguden, som är försedd med wingar, jämte boge och pilar, samt dels med, dels utan en bindel för ögonen.

73. **Kärleken til Fäderneslandet** öfwerensstämmer jämwäl med tacksamheten, men igenkännes förnämligast af en sköld och et altare, hwarpå man ser den unga Romerske hjelten M. Curtius, hwilken helt bewäpnad störtar sig med sin häst, för Fäderneslandets bästa, uti en djup graf. Gudinnan sjelf bär en krans af ekelöf, hwilken wanligast gafs åt den, som räddat en Romersk medborgares lif.

74. **Kärleken til Gud, eller Andagten**, har et brinnande hjerta i sin högra hand, och i den wänstra et rökelsekar wid

 en

en kedja, samt uphöjer sina ögon emot himmelen.

75. Skrymteriet, eller den Falska Andagten, utmärkes med en wacker helig mask, som hon holler framför sit fula och nedriga ansigte.

Ofta föreställes hon af de nyare med et maskeradt ansigte, sammanknäpta händer och en stor Pater-noster-krans wid sit bälte.

76. Listigheten tager med den ena handen en skenhelig mask från ansigtet, och holler i den andra en dolk, gömd bakom ryggen. Utmed henne står en listig räf. De gamle Poëterne walde til Listighetens sinnebild en Skorpion, som framkryper undan en sten.

77. Försmädelsen söker hölja sit ansigte med en slöja, för at förborga sin ormtunga, som framsticker ur hennes mun, och hwilken för sin snälla rörelse plägar afbildas såsom trespitsig.

78. Afunden afbildas dels som en man, dels som en qwinna. Den har skelande ögon och ormar i sina hår, sliter ofta sit eget kött med sina naglar, eller biter

ter däri med sina tänder. En Grekisk Poët säger om denna last:

Hwad afunden är grym; hon blott förlåtlig är
At hon sit eget kött och eget bröst förtär.

79. **Twedrägten** afbildas såsom Eris, hwilken utom deß trätegiriga ansigtsdrag igenkännes af det gyllene äplet, hwarpå med Grekiska bokstäfwer står: Ἡ καλη λαβετω, det är: Den wackra tage det. Några gifwa henne ock et par ormar i sit hår.

80. **Wreden** afbildas som man eller qwinna, med et hotande ansigte, en dolk och en fakla i handen, stundom ock med ormar i sit hår.

81. **Förskräckelsen** föreställes dels som en gubbe, dels som en ung flicka, med blekt ansigte, förskräckta åtbörder, och jämwäl med sammanknäpta händer. Deß wissaste kännetecken är en kanin eller en hare, som några konstnärer ställa utmed deß sida, och andre lägga på deß arm, eller på deß axel. Den föreställes tillika flyende.

82. **Förtwiflan** har et sönderbrutet ankare liggande utmed sig, och wänder en dolk emot sit bröst.

83. Snålheten är mager och ligger på penningesäckar, eller inläser penningepåsar i kistor. Denna last afbildas merendels under manlig skepnad: til äfventyrs därföre, at den altid är förhatligare hos en man, som wanligen har mera tid och krafter at förtjena, än hos en qwinna, hwars pligt det är at wara sparsam.

En nyare konstnär har föreställt Snålheten såsom sittande på et penninge-skrin och gnagande på en kålstjelk: på afstånd har han målat en åsna, som äter tistlar och är lastad med en mängd af frugter på ryggen: et infall, som öfwerensstämmer med en Grekisk Poëts ytrande i et Epigramme, sålunda:

Han liknar dessa djur, som swettas af at bära
En börda utaf guld, men sig af tistlar nära.

Ocksä hafwa de gamle Poëterne gjort Tantalus til en sinnebild af Snålheten: han står under en klippa, bewärt med prägtiga frugtträd, hwilkas grenar nedhänga, utan at han kan njuta deras frugter, och ur hwilken klippa en källa flyter, som gjuter et skönt watten rundt omkring honom, utan at han däraf kan släcka sin törst.

84. Rofgirigheten har en Korp ståænde utmed sig, som holler et stycke guld eller en ring i nåbben. Deß klor åro långa och krokiga samt utsträckta för at gripa efter rof.

85. Orättwisan förer et swärd i handen, och trampar med foten på Rättwisans wågskål och bindel.

86. Frosseriet afskildras såsom en person, hwilken har kindbenen spända af mat, och likwäl med ena handen förer mera mat til munnen, samt med den andra griper efter mer. Utmed henne ses en snål sugga eller ock en Vielfraß, som tränger sig emellan twänne träd, för at åter tömma sin buk: en omständighet, hwilken til en sådan sinnebild är ganska lämpelig, ehuru den af natur-forskare drages i twifwelsmål. Denne Vielfraß är til utseendet lik et gräfswin, dock dubbelt så stor, och lurar i buskarna på de djur, som öfwerträffa honom i skyndsamhet.

87. Dryckenskapen föreställes som en person, hwilken, under det han snält dricker ur en skål, åter fyller den ur et annat kärl. Ofta beteknas denna last genom den rusiga Silenus eller genom en drucken Faun.

88. Obeståndigheten bår en brokig klädnad, och håller i handen en wäderflagga. Wid deß fötter ser man en swartgrå Cameleont, en slags ödla med lång tunga, hwarmed den fångar insecter: et djur, som förändrar sin färg alt efter sina passioner och känslo-rörelser.

Hos Oratorer och Poëter plägar månen, som alt jämt af- och tiltager, äfwensom Guden Proteus, hwilken kunde förwandla sig i allehanda gestalter, gemenligen antagas til en sinnebild af Obeståndigheten.

89. Kåtjan med wällustiga åtbörder, uplösta hår och blottadt bröst, har en sparf sittande på sin hand, och en bock stående wid sin sida.

90. Låtjan ligger eller sitter sofwande utmed en sofwande åsna.

91. Dårskapen klädes af de nyare i en räck af brokiga lappar sammansömmad, bär en nattkappa med långa öron och bjällror, och har i handen en staf, hwarpå en liten wäderqwarn står.

92. Pratsamheten har en pappegoja på axeln och håller et kärl, hwarutur

på

på alla sidor watten rinner: utmed henne står en snattrande gås.

93. Såfängan kännes på sin hufwudbonad af påfogels-fjädrar, en grann klädning och en spegel, hwari hon ser sig med mycket sjelfbehag.

94. Tadelsjukan föreställes under bild af den gamla magra Momus, som med klandrande åtbörder betragtar en tafla, hwarpå en människa, en oxe och et hus äro teknade; tre ting, hwilka han på et löjeligt sätt klandrade. Man gifwer honom ocksä en Jocusstaf i handen.

Ocksä kan man föreställa denna oart, såsom et smädande fruntimer, hwilket räcker spitsen af tungan ur munnen, och utsträcker mellanfingret, som hos de gamla war tecken til förhånande.

95. Den ilskna Critiken. Denna har man förestält såsom en furie, hwilken ligger på böcker, dem hon sönderrifwit, och ännu holler på at sönderrifwa.

96. Den billiga Critiken holler en wågskål, hwarpå hon wåger böcker. Utmed henne ligga åtskilliga arbeten af Aristoteles, Longinus och Quintilianus, hwilkas

kas namn äro uttryckta på ryggen eller bladen af samma böcker.

97. **Konst-snillet**, en yngling med en liten flamma om hufwudet, holler i handen en bild af Natur-gudinnan Isis, som igenkännes af sina många bröst. Omkring honom ligga de wackra Konsternas werktyg: Målare-konstens, Bildthuggare-konstens, Byggnads-konstens, Poësiens, Musikens, Dans-konstens och Wältalighetens.

98. **Teknings-konsten** föreställes såsom en fullwäxt yngling med wingar, hwilken i den ena handen holler en til hälften uprullad tekning, och i den andra en ritpenna. Ofta står utmed honom en tafla, på hwilken människo-kroppens proportioner äro teknade.

99. **Målare-konsten** holler en pallet och en pensel, och står, såsom Naturens efteraperska, utmed en stod af Isis, eller holler en liten Isis-bild i handen.

På en större målning eller på et kopparstick ställer man understundom åtskilliga bröstbilder af så wäl äldre som nyare konsternas mästare, omkring Gudinnan. Detta gäller ock om de öfriga Konsternas Gudinnor.

100. Bildthuggare konsten föreställes med grafstickel och hammare, och har utmed sig en bröstbild eller et hufwud af marmor, eller ock den berömda stympade Herculis stod som man eljest kallar Mickel Angelos Torso.

101 Byggnings-konsten gör på en tafla utkast til en byggnad. En winkelhake och et pelare-capitel ligga utmed henne.

Byggnings-konsten, Bildthuggare-konsten och Målare-konsten, hwilka täfla med hwarandra och äro de förnämsta ibland de bildande Konsterna, låta ganska wäl sammanföra sig uti en grupp.

Aldrabäst föreställas de bildande Konsterna, som härma naturen, såsom Genier, hwilka äro sysselsatta omkring Gudinnan Isis.

102. Kopparstickare-konsten, som i hast mångfaldigar målningar, igenkännes på en radernål, en grafstickel och en kopparplåt.

103. Präglings-konsten, som mångfaldigar uphöjda arbeten, holler en stämpel och en skådepenning: utmed henne ligga graverings-instrumenter.

Också dyrkade Romarne en Gudinna öfwer mynt, hwilken de kallade Juno Moneta,

neta, och som i högra handen höll en wågskål, samt i den wänstra et öfwerflödshorn, fullt af mynt: wid deß fötter låg en stor penningehög.

Man hade ock särskilt en Gud för kopparmyntet, hwilken het Esculanus, hwars son war Argentinus, emedan silfwerpenningar i Rom kommo efter kopparpenningar i omlopp. Emedan guldmyntet sedan följde på silfwermyntet, har man likaledes kunnat gifwa denna Argentinus en son, med namn af Aurinus. Dessa tre myntsorter blifwa emedlertid werkligen afbildade såsom tre fruntimer med wågskålar och öfwerflödshorn, wid hwilkas fötter ligga högar af myntade penningar.

104. **Poesien** föreställes såsom Apollo, eller såsom en af Muserna, med sina almänna kännetecken af en lyra och en lagerkrans. Stundom bifogas ock, särdeles på gamla kopparstick, de bästa gamla Poëters werk, såsom Homers, Virgils, Pindars, Anakreons, Horatii, Sophoclis, Terentii, Theocrits, Ovidii, Tibulli, Esops, Phedri, Juvenalis, Catulli, Martialis. Eller hänga deras bröstbilder bakom Guden eller Gudinnan på en pyramid, eller på en pelare i et tempel.

105. **Epopeen.** Episka Sångens eller Hjeltedigtens Gudinna, föreställes genom Calliope, som igenkännes af sin med lagrar omlindade trumpet. Hon betragtar tillika Homers bröstbild, eller har utmed sig liggande Homers och Virgils werk.

106. **Tragedien**, föreställes under bild af Melpomene, som holler en dolk och en krona i handen, eller en dolk och en mask med öpnad mun. Understundom ligga Sophoclis och Euripedis werk utmed henne.

Skall Lyriska Skådespelet, eller Operan föreställas, så ligga utmed Gudinnan några musikaliska instrumenter, jämte Quinaults och Metastasios Werk, och hon sjelf synes sjunga.

107. **Comedien** föreställes såsom Thalia med en leende mask och en Jocusspira. Stundom ligga ock Menanders, Aristophanis, Plauti och Terentii arbeten utmed henne.

Will man föreställa Dramen, som står midt emellan Tragedien och Comedien, så wäljer man därtil en Genie med en liten låga om hufwudet, som i ena handen holler en Tragisk och Comisk mask, och i den andra en dolk och en Jocusspira.

108. **Oden** föreställes under bild af flera Sånggudinnor. Om Gudar och Gudomliga ting besjungas, så har hon en krans af stjernor på hufwudet samt en lyra i handen, och wänder ögonen emot himmelen, såsom gemenligen Sånggudinnan Urania afbildas. Om hon sjunger hjeltesånger, så är hon krönt med lagrar, håller en lyra i handen och har en trumpet liggande utmed sig, såsom den Heroiska Sånggudinnan Calliope. Om hon wil sjunga kärleksvisor, håller hon en lyra och en pil, och är krönt med myrten eller med rosor och myrten, likasom Gudinnan Erato. Skall hon sjunga supwisor eller skämtsamma sånger i almännhet, så är hon krönt med winrankor eller med rosor, och håller jämte lyran Thalias Jocusspira. Men wil man uti en person föreställa en som sjunger Gudarnas hymner, hjeltars oder, och kärlekens eller skämtets wisor, så sätter man en stjernekrans på deß hufwud, lyran i deß hand och en liten trophée utmed henne på ena sidan, samt på den andra, en Jocusstaf och en pocal. Också kan man utmed Gudinnan lägga några gamla Poëters werk: såsom Calimaks, hwilken har sjungit hymner til Gudarnes åra, Pindars, af hwilken wi äge heroiska oder, Anacreons, som för sina skämtsamma sånger

är mycket bekant, och Horatii, som warit en lyckelig Poët i alla dessa särskildta slag.

Wil man utmärka andeliga sånger eller psalmer, så spelar Gudinnan på en harpa, som är prydd med et Cherubs-hufwud.

En lyra, utmed hwilken en diadem af stjernor, en lagerkrona, samt en krans af myrten och winranka är uphängd eller liggande, brukas ofta såsom en prydnad, betydande åtskilliga slag af den Lyriska Poësien.

109. **Elegien** håller en lyra och en tåreduk, samt har håren wårdslöst utslagna öfwer sina axlar. Ofta står hon utmed en urna eller en grafwård. Ovidius, som altid leker med sit snille, säger, at hon har den ena foten korrtare, än den andra, hwilket har afseende på den hexametriska, och pentametriska, eller sex- och femfotade versen, hwari Elegien af Greker och Romare författades. Utmed Gudinnan kunna Tibulli, Ovidii och Propertii werk få sit rum.

110. **Idyllen**, Eklogen, Herdedigten, utmärkes med en herdepipa, et slags lång Hoboë, eller ock med Pans rörpipa, och har Theocrits werk utmed sig. Man krö-

kröner den med åkerblommor eller ock med lagrar.

111. Fabeln, Apologen, igenkännes af Sphinx's bild, samt Esops och Phädri werk. Hon bär en slöja och en klädning, på hwilken några af de bekantaste Apologer äro utstickade. Sådana äro til ex. fablerna om Storken, som sticker sin näbb i et kärl med lång hals, och Räfwen, som slickar utanpå kärlets hals: Hjorten, som afgnager den winstock, hwilken hölgdt honom, och träffas af en pil: Åsnan i Lejonhuden: Tranan, som sticker sin näbb ned i swalget på en warg: Räfwen, som hoppar efter en drufwa: Lejonet i nätet, och Musen, som afgnager det samma.

112. Satiren har en gissel i handen och är krönt med lagrar. Utmed den ligga satiriska werk af Archilochus, Simonides, Horats, Persius, Juvenalis. Ocksä blifwer den förestäld blott under bild af en Satir. Jämwäl kan den beteknas medelst en Gudinna, som holler en spira, på hwilken et satyrhufwud ses i stället för öfwersta knappen.

113. Epigrammet, hwilket lika så wäl berömmer som tadlar, föreställes såsom en per-

person, hwilken holler i ena handen en lagerkrans och i den andra en gissel, och som har en lyra utmed sig.

Också har man afbildat det såsom en Genie, hwilken bår en lagerkrans på hufwudet, har en lyra liggande utmed sig, och befinner sig framför sanningens Gudinna, som räcker henne et koger, hwarur han framtagit en pil, hwars udd han försöker med fingret, eller skårper på en brynsten. Stundom framställer man utmed honom framsidan af et tempel, eller ock et sten-monument, hwarpå inscriptioner stå; emedan Epigrammet leder sit ursprung från åskrifter på tempel och minnesmärken. Jämwål kan man utmed Genien eller Gudinnan lägga Catulli och Martialis werk, åfwensom ock några af de nyares, dem man wil bewårdiga med denna åra.

De nio Skaldslagen Epopeen, Tragedien, Comedien, Oden, Elegien, Idyllen, Fabeln, Satyren, och Epigrammet kunna mycket wål föreställas såsom Genier med deras sårskildta werktyg, sittande rundt omkring Poësiens Gudinna.

114. **Tonkonsten eller Musiken** föreställes under bild af Sånggudinnan Euterpe, hwilken holler twå Flöjter: wid hennes fötter ligga åtskilliga äldre tiders mu-

musikaliska instrumenter. Wil man härwid hedra de bästa nyare virtuoser, så lägger man utmed Gudinnan några til hälften uprullade notpapper eller notböcker, som äro teknade med dessa mästares namn.

115. Danskonsten afmålas såsom Gudinnan Terpsicore, i dansande ställning och med en handpuka eller danstrumma försedd, hwilken är behångd med kläckor. Också kan man lägga utmed henne et til hälften uprulladt pergament, hwarpå touren af en dans är afteknad, såsom til exempel de gamlas Tran dans, hwilken man ock kallade Ariadnes dans, och som skulle föreställa Labyrintens irrgångar.

116. Talkonsten afskildras såsom Polyhymnia, Gudinnan för wältalares åtbörder: hon uphöjer högra handen, såsom hon wille göra oratoriska gester, och holler i den wänstra en pergamentsrulle. Ofta gifwer man den en åskewigge i handen. Stundom ställes Periclis bröstbild wid deß sida, hwilken, efter Poëternas språk: "Dundrande, brakande, kil uppå kil, grymt Grekerna nedslog."

Gemenligen lägger man wid deß sida Demosthens och Ciceros werk, eller om man wil utmärka den andeliga wältaligheten, Chrysostoms.

117.

117. Historien beteknas genom Sånggudinnan Clio, hwilken sittande skrifwer i en bok, eller stående holler i ena handen en griffel och i den andra en bundt med taflor, eller en pergaments-rulla. Herodoti, Thucydidis, och Xenophons werk ligga utmed henne.

118. Språkläran, eller Grammatiken holler en tafla, hwarpå det stora Grekiska Alphabetet är afteknadt, grunderna til hela Språkläran. Utmed Gudinnan ligga några gamla Språklärares werk, såsom Donati, Diomedis, Prisciani, Isidori.

119. Philosophien holler 'en öpen bok, på hwars ena blad står Grekiska bokstafwen Θ, som betyder Theorie, och på det andra, bokstafwen Π, betydande Praxis. Några gifwa också Gudinnan en spira i handen, samt en krans af stjernor på hufwudet.

120. Theologien, eller de Christnas Gudalära, holler i handen en bok, på hwilken står Biblia. Utmed den ligger et kors, och Lagens Taflor, samt enligt gammalt bruk, några af de berömdaste Kyrko-lärares arbeten.

121. **Lagfarenheten** Hennes kännetecken äro Themis's wågskål och swärd, samt de bekantaste Juristers werk: i synnerhet de borgeliga Lagar, som man kallar Digesta eller Pandecter, och hwilka af lagfarne utmärkas med bokstäfwerna F F. hwilka efter någras mening äro sålunda förderfwade af P. P.

122. **Läkare-konsten** igenkännes af en knölig staf, som är omgifwen med en orm, beteknande denna wetenskapens swårighet, och den klokhet som dårtil fordras. Man sätter detta kännetecken antingen i handen på en Genie, såsom den unge Telesphorus, eller på en Gudinna, nemligen Hygia, eller deß fader Esculapius.

123. **Chirurgien** plägar åtfölja Läkare-konstens Gud eller Gudinna under gestalt af en Genie, hwilken holler i händerna en lancette, et trepanerings-instrument och et förband.

124. **Naturläran**, eller **Physiken**, föreställes såsom Isis, Naturens Gudinna, omgifwen af Genier, hwilka likasom under deß anwisning sysselsätta sig med föremål, som höra til Naturforskningen. Den ena, til exempel, lägger en groda under luftpumpen: en annan den befröade ormbunken under förstorings-glaset: och den tredje

en

en malmstuff under brännspegeln eller i en degel.

125. Anatomien holler et papper, hwarpå människo-kroppens muskler föreställas, och et annat, på hwilket et benrangel är afteknadt.

126. Botaniken bläddrar uti en bok, hwari Örter äro upklistrade.

127. Chemien beteknas genom en liten ugn med en distillerkolf eller med en retort, åfwensom ock deglar och malmstuffer.

128. Geometrien känner man af allehanda mathematiska instrumenter och ritningar, hwilka hon dels holler i sina händer, dels har liggande utmed sig.

129. Räkne-konsten, eller Arithmetiken, igenkännes af en tafla, full med zifror, samt af et snedt kors uti en fyrkant, en figur, som inneholler grundlinierna til de Arabiska, det wil säga, til wåra zifror.

130. Astronomien igenkännes af en himmels-glob och en tub.

131. Geographien igenkännes af en jord-glob och en landt-charta.

132. Krigs-konsten kännes genom grund-ritningen af en fästning, som hon holler i handen.

133. Rid-konsten föreställes såsom en Gudinna, hwilken i ena handen holler en piska eller et ridspö och et par spårrar, samt i den andra et betsel: wid hennes fötter ligga et par stegböglor och en sadel, eller öfwerlämnas de henne af en Genie.

Det är bekant, at de gamle redo utan stegböglor; och om de gamla Germanerne säger Caesar, at de höllo för en skam at betjena sig af sadel.

Stundom föreställes Rid-konsten under bild af den wäldige häst-tämjaren Castor, hwilken igenkännes af en stjerna på sin hjelm, och som med ena handen holler en häst i tygeln, och i den andra en piska.

Några wälja i stället för Castor en Amazone til denna sinnebild.

134. Fäkt-konsten föreställes såsom en Gudinna, hwilken i ena handen holler twå floretter, och i den andra en sköld, hwarpå ses twå Gladiatorer.

135. Fyrwerkeri-konsten holler en raket samt et laddnings- och rensnings-instrument för kanoner.

136. Heraldiken, eller Wapen-läran, igenkännes af et stamträd med Wapensköldar.

Denna Wetenskap tjenar i synnerhet Konstnärer til at beteckna länder, städer

och

och floder, hwilka de wilja förestålla, såsom personer.

137. **Boktryckare-konsten** igenkånnes af en med bokståfwer fullsatt winkelhake, och af de bågge bollar, med hwilka swårtan anlågges på bokståfwerna: eller ock af en Boktryckare-pråß.

138. **Seglings-konsten** holler en Kompaß och et roder: utmed den ses framstammen af et skepp.

139. **Handeln** utmårkes genom Köpmånnens Gud, Mercurius, utmed hwilken några packor af waror ligga, eller ock et skepp ses.

140. **Åkerbruket** förestålles genom Ceres, som igenkånnes af sin axkrans, och som holler ax med en skåra i handen. Utmed henne står som oftast den unge Triptolem jåmte en plog, för hwars upfinnare han gemenligen anses.

Den årliga fest, som firas i China, hwarwid Kejsaren med en plog plöjer den första fåran i åkern, tjenar likaledes til Åkerbrukets beteknande: en förestållning, som en Historie-målare i Berlin på et prågtigt sått har anbragt i en förnåm Herres sal: och tillika i et annat rum förestäldt Silkesafweln dårigenom, at Kejsarinnan

i Chi-

i China på et högtidligt sätt afplåckar de första mullbärsblad.

141. **Trågårdsskötseln** betecknas genom Guden Vertumnus eller genom Gudinnan Pomona, hwilka båda utmärkas genom en krans af frugter och en trågårdsknif, eller ock genom et öfwerflödshorn fullt af frugter. Ofta ligga några jordfrugter utmed dem, eller ock Trågårdsskötselns werktyg, som wattenkannor, harkor, spadar, trädsågar.

142. **Winplanteringen** föreställes genom Bachus, som bär en krans af winrankor med drufwor på hufwudet, och håller i handen en Thyrsus: eller ock genom en Gudinna, som är krönt med en dylik krans och håller i handen en winrankeskära: utmed henne står en korg full med drufwor, och en winpråß, eller ock den tweäggade hackan, hwarmed marken på winbergen plågar upkrattas.

143. **Boskapsafweln** föreställes genom den getfotade Pan, som håller sin rörpipa i handen: eller ock genom Gudinnan Pales, med en ofwantil krökt trädstam, som liknar en herdestaf. Utmed Guden eller Gudinnan ser man understundom et får, en get, och en oxe.

144. Biskötseln utmärkes genom Aristeus, Biskötselns upfinnare, som står utmed en kupa af bark, hwarur en biswärm framflyger: et slags underwerk, som Nympherna tilskyndade honom, då hans bistockar hade utdödt.

Också kan man betekna Biskötseln genom en Genie, som står utmed en bistock, och holler en honungskaka i den ena handen, samt i den andra en blommande lindqwist, bårande på hufwudet en krans af hwit wåpling eller timjan.

145. Silkes afweln. En Gudinna med en krans af Silkesmatsks-puppor, holler i ena handen en harfwindel med silke försedd, och i den andra en flat korg med silkesmatskar, hwilka til en del äro betäkta med mullbärsblad. Wid deß fötter ligga flera stycken sidentyg.

Man har ock föreställt Silkesafweln såsom et sittande fruntimer, som på en handhaspel eller harfwindel upwindar sidentrådar af matsk-pupporna, lagda uti en kittel, hwilken står öfwer en koleld. Utmed henne står en liten gosse, som kastar mullbärsblad i en korg, full med silkesmatskar.

En wiß konstnär har föreställt Silkesafweln jämte Lin-skötseln och Ull-handteringen under bild af tre barn, af hwilka det

ena

ena håller en gren af et mullbärsträd, hwarpå åtskilliga Silkesmatsk-puppor ses: det andra bär under armen en bundt oberedt lin, och en garnhärfwa i handen: det tredje har en ullsax i handen och en bal ull på hufwudet.

Dessa äro de förnämsta Wetenskaper och Konster. Wil man personifiera de ringare, så kan det ske på lika sätt genom bifogande af de werktyg, af hwilka de betjena sig; men det skulle wara löjeligt at föreställa de obetydeligaste däribland såsom Gudinnor.

Wid wißa tilfällen betjena sig Konstnärerne icke af Gudarnes personer, utan blott af deras werktyg, åretecken, wapen, eller ock af deras djur. Sålunda betyder Minervas nattugla ofta Wisheten: Venus's pil och myrtenkrans och dufwor, Kärleken: Themis's wågskål och swärd, Rättwisan eller Lagfarenheten: Apollos lyra, Poësien: Cybeles murkrona, Byggnadskonsten: Neptuns gaffel, Sjöfarten, eller wid andra tilfällen, en Seger til sjös: Ceres's ax och skära, Åkerbruket: Bachi Thyrsus, Winplanteringen: Esculapis knutiga staf med en orm omlindad, Läkarekonsten: Martis swärd, Kriget: Irenes olivequist, Friden: en staf med hatt Friheten: en spegel och en orm, Statsklokheten.

Register.

Na-